

Asia: D6L56D3-22

Kansallinen raportti - YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisen määräaikaistarkastelun (UPR) neljäs tarkastelukierros

Lausunnonantajan lausunto

1. Miten edellisen UPR-tarkastelun suositusten täytäntöönpano on onnistunut ja mitä täytäntöönpanotoimia olisi hyvä raportissa tuoda esille?

-

2. Mitkä ovat sellaisia yleisempiä ihmisoikeuksiin liittyviä teemoja, joissa Suomi on onnistunut tai jotka kaipaavat lisähuomiota?

Raporttiluonnoksessa nousee esiin kansainvälisten ilmasto- ja ympäristöliikkeiden vahvistuminen ja nuorten erityisasema niissä. Luonnoksen mukaan Suomi myös tuomitsee ympäristöihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvan väkivallan ja tukee heidän toimintakykyään. Maailmanlaajuisesti ympäristöihmisoikeuspuolustajien työtä vaikeutetaan muun muassa väkivallan uhalla ja mielenosoitusoikeuden rajaamisella. Suomen ansioksi on lausuttava, että Suomessa ympäristöihmisoikeuspuolustajien on mahdollista osoittaa mieltään ja mielenosoitusoikeus on vahva. Mielenosoitusoikeuden tosiasiallinen turvaaminen tarvitsee Suomessa kuitenkin vielä lisähuomiota. Lausunrossamme käsittelemme sitä kuinka erityisesti rahankeräyslaki nykymuotoisena mahdollistaa strategisten häirintäkanteiden käyttämisen ympäristöihmisoikeuspuolustajia vastaan. Siten se on ristiriidassa Suomen asettamien kestävän kehityksen, ja Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden kanssa, joiden mukaan täytäntöönpano tapahtuu tiiviissä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.

3. Vapaamuotoiset kommentitne (esimerkiksi raporttiluonnoksesta)

Strateginen häirintäkänne ympäristöihmisoikeuspuolustajia vastaan

Yhteenveto

Elonvaalijat on kansalaisjärjestö (rekisteröity yhdistys), jonka tavoitteena on edistää yleistä tietoisuutta ihmisen aiheuttaman ilmastomuutoksen aiheuttamasta eksistentiaalisesta uhasta.

Tämän saavuttamiseksi Elonvaalijat on sitoutunut rahoittamaan suomalaisia ympäristöliikkeitä. Vuonna 2021 Elonvaalijat järjesti kaksi pienkeräystä kerätäkseen varoja Extinction Rebellion-ilmastoliikkeen Suomen maahaaralle, joka tunnetaan Suomessa nimellä Elokapina. Syyttäjä nosti poliisin esitutkinnan seurauksena Elonvaalijoita kohtaan syytteen, jonka voidaan tulkita häiritsevän ympäristöihmisoikeuspuolustajien perusoikeuksien toteutumista. Tässä lausunnossa kiinnitämme huomiota siihen, kuinka rahankeräyslaki (1) nykymuodossaan mahdollistaa strategisten häirintäkanteiden käyttämisen ympäristöihmisoikeuspuolustajien kokoontumisvapauden (2) estämiseen.

Tapauskertomus Elonvaalijoiden rahankeräysrikossyytöksestä

Elonvaalijat järjesti vuonna 2021 kaksi pienkeräystä. Pienkeräys on nimensä mukaisesti pieni rahankeräys, jolla kerätään rajallinen määrä rahaa lyhyessä, rajoitetussa ajassa. Pienkeräyksen järjestäminen edellyttää kirjallisen ilmoituksen tekemistä poliisilaitokselle. Elonvaalijat teki ilmoitukset pienkeräyksen järjestämiseksi paikalliselle poliisilaitokselle, Helsingin poliisille. Rahankeräykset olivat onnistuneita, mutta pian viimeisen varainkeräyksen jälkeen poliisi aloitti rikostutkinnan Elonvaalijat ry:tä vastaan ja takavarikoi kaikki sen varat. Molempien pienkeräysten tarkoituksena oli kerätä varoja Elokapinan mielenosoituksia ja tapahtumia varten.

Ensimmäinen rahankeräys järjestettiin huhti-kesäkuussa Elokapinan kesäkapinan (Kesäkapina) rahoittamiseksi, joka tapahtui kesäkuussa. Koska keräykseen kertynyt rahamäärä lähestyi rahankeräyslainsäädännössä asetettua 10 000 euron ylärajaa, rahankeräys lopetettiin. Kesäkapinan jälkeen Elonvaalijat toimitti rahankeräyksen kirjanpidon poliisille vaaditulla tavalla. Tilityksestä poliisi näki yksityiskohtaisen selvityksen siitä, miten kerätyt rahat käytettiin. Poliisi hyväksyi kirjanpidon ilman lisäkommentteja tai kysymyksiä.

Toinen varainkeruu järjestettiin syyskuussa Elokapinan syyskapinan (Syyskapina) rahoittamiseksi, joka tapahtui syys-lokakuussa. Tällä kertaa varainkeruu lopetettiin ennen Syyskapinaa, koska 10 000 euron yläraja oli saavutettu. Syyskapinaan liittyvän mielenosoituksen ensimmäisenä päivänä Elonvaalijat sai tiedon heihin kohdistuneesta rikostutkinnasta, joka koski pienkeräyksiä.

Lisäksi Elonvaalijat haki jatkuvaa rahankeräyslupaa, joka antaisi sille mahdollisuuden kerätä varoja ilman ylärajaa keräyksen kestolle tai kerättävälle rahamäärälle. Luvan myöntää ja sitä valvoo valtion poliisiviranomainen eli kansallinen Poliisihallitus. Elonvaalijat ei ole saanut vastausta lupahakemukseensa, mikä johtuu mitä todennäköisimmin rikostutkinnasta.

Elonvaalijat sai 29.9.2021, Elokapinan syyskapinan aattona, tiedon heihin kohdistuvasta rikostutkinnasta toimittajan yhteydenoton kautta, jossa pyydettiin kommentteja tutkinnasta. Pian

tämän jälkeen, 6.10., poliisi takavarikoi 20 000 euroa Elonvaalijat-yhdistyksen varoja, vedoten epäilyyn rahankeräysrikoksista molempiin pienkeräyksiin liittyen. Takavarikko hyväksyttiin kiireesti Helsingin käräjäoikeudessa samalla viikolla. Poliisi kuulusteli Elonvaalijat ry:n hallituksen jäseniä ripeästi tämän jälkeen ja esitutkinta saatiin päätökseen ennen vuodenvaihdetta. Elonvaalijat esitti, että esitutkintakäsittelyyn otettaisiin mukaan todistajanlausunto, mutta poliisi päättikin ottaa ehdotetun todistajan mukaan tutkintaan yhtenä epäillyistä, mikä mielestämme viittaa poliisin puolueellisuuteen. Kyseisellä henkilöllä ei ollut mitään tekemistä rahankeräysten kanssa ja syyttäjä päättikin oman harkintansa jälkeen jättää syytteet nostamatta. Myös poliisin toimittama yhteenveto tutkinnasta oli täynnä epätarkkuuksia. Siinä esimerkiksi väitettiin virheellisesti, että Elonvaalijat olisi ollut vastuussa Elokapinan mielenosoituksista ja niistä tehdyistä ilmoituksista poliisille.

Elonvaalijoiden hallituksen jäseniä vastaan nostettiin syyte vuoden 2022 alussa. Esitutinnan tuloksena poliisi totesi, että koska osa Elokapinan mielenosoittajista harjoitti mielenosoituksen yhteydessä niskoittelua poliisia kohtaan, rahankeräysten on oltava laittomia.

Poliisin puolueellisuus Elokapinaa kohtaan

Kantamme on, että poliisi pyrkii järjestelmällisesti estämään Elokapinan toimintaa usealla eri tavalla ja on tulkinnut rahankeräyslakia Elonvaalijoiden osalta tavalla, joka loukkaa kohteeksi joutuneiden henkilöiden ihmisoikeuksia. Elonvaalijat katsoo, että syyttäjän ja poliisin tavoitteena on rajata kokoontumisvapauden toteutumista erityisesti sellaisilta toimijoilta, jotka kyseenalaistavat hallituksen toimintaa tavanomaista kiistanalaisemmilla mielenosoitustaktiikoilla. Euroopan Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tieliikennettä häiritsevät mielenosoitustaktiikat kuitenkin nauttivat kokoontumisvapauden (3) suojaa. Päätelmämme perustuu sekä Elonvaalijoita vastaan nostettuihin syytteisiin että useisiin toimiin, joita poliisi on toteuttanut Elokapinaa vastaan sekä ennen vuoden 2021 kampanjoita että niiden jälkeen. Kuvaamme niitä tarkemmin alla.

Syksyllä 2020 Elokapinan järjestämän rauhanomaisen istumamielenosoituksen aikana noin 30 Elokapinan mielenosoittajaa joutui Helsingin poliisiin (4) paprikasumutteen käytön kohteeksi, jonka jälkeen poliisi eväsi mielenosoittajilta ensiavun. Tämä täytti useamman ihmisoikeusloukkauksen kriteerit. Poliisiin kohdistuikin tilanteen seurauksena huomattava julkinen kohu, jonka seurauksena Poliisihallitus päätti aloittaa tapahtuneesta sisäisen tutkinnan. Tutkintaraportin päätelmänä oli, että poliisi oli toiminut oikein ja voimankäyttö oli ollut oikeasuhtaista. Elokapina kiisti raportin (5) toteamalla, että tutkintaraportin johtopäätökset perustuivat väritettyyn ja yksipuoliseen tulkintaan tilanteen kulusta. Tapauksesta tehtiin rikosilmoitus, jonka seurauksena kesäkuussa 2022 apulaisvaltakunnansyyttäjä nosti syytteet seitsemää Helsingin poliisia vastaan epäillyistä pahoinpitelyistä ja virkavelvollisuuden rikkomisista. Oikeuskäsittelylle ei ole vielä määrätty päivämäärää.

Vuoden 2021 aikana Elokapina järjesti kaksi noin viikon mittaista kampanjaa, toisen kesällä (Kesäkapina), ja toisen syksyllä (Syyskapina). Näiden aikana Elokapina järjesti yhden Suomen historian näkyvimmistä ja pisimpään kestäneistä ilmastomielenosoituksista. Kesäkapina järjestettiin 16.-24. kesäkuuta 2021 välisenä aikana. Kampanjan aikana Elokapina järjesti useita mielenosoituksia, joista näkyvimmit sulki kaksi keskeistä katua Helsingin keskustassa, Unioninkadun ja Mannerheimintien. Tämän lisäksi Senaatintorilla pidettiin yllä tapahtuma- ja tiedotuskeskusta, jossa järjestettiin mm. paneelikeskusteluita, artistien esiintymisiä, koulutuksia ja taideperformansseja. Kolme päivää jatkuneiden mielenosoitusten ja poliisin kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen poliisi määräsi lopulta molemmat kadunvaltauksset hajaantumaan, jonka seurauksena osa aktivisteista otettiin kiinni niskoittelun vuoksi. Poliisi ei kuitenkaan onnistunut suojelemaan tilanteen aikana mielenosoitusten yleistä järjestystä ja turvallisuutta vastamielenosoitukselta, joka koostui tunnetuista äärioikeistolaisista ja uusnatseihin liitetystä henkilöstä. Näiden henkilöiden tarkoituksena oli omien sanojensa mukaan estää Elokapinaan liittyviä henkilöitä käyttämästä mielenilmausoikeuttaan. He tekivät tämän soittamalla musiikkia erittäin korkealla desibelitasolla, tönimällä ihmisiä, uhkaamalla aktivisteja sanallisesti ja huutelemalla rasistisia solvauksia. Lukuisista pyynnöistä huolimatta Helsingin poliisi kieltäytyi siirtämästä vastamielenosoitusta kauemmas ja näin epäonnistui Elokapinan mielenosoittajien perustuslaillisen mielenosoitusoikeuden turvaamisessa. Paikalla ollut poliisi selitti, että tämä oli poliisipäällikön määräys.

Vastaavasti syyskuun 29. päivästä alkaen Syyskapinan aikana Elokapinan näkyvimmit mielenosoitukset liittyivät Mannerheimintien, Pitkäsillan ja Valtioneuvoston linnan edustan valtauksiin. Poliisi määräsi poistumiskäskyn kaikkien näiden osalta (tällä kertaa ilman neuvotteluja), ja aktivisteja otettiin kiinni. Yksi selkeä merkki Poliisin puolueellisuudesta saatiin, kun poliisit antoivat aiemmin mainituille väkivaltaisille vastamielenosoittajille neuvoja siitä, mistä he löytäisivät Elokapina-aktivistit, kun mielenosoitus oli siirtynyt Mannerheimintieltä Pitkäsillalle (6). Myöhemmin ylikomissario Jarmo Heinonen, joka toimii häirintäkanteessa todistajana myös Elonvaalijoita vastaan, osallistui tunnetun disinformaatio- ja äärioikeistolaisen "Tokentube"-mediakanavan haastatteluun (7), jossa hän sanoi, että hänen mielestään poliisilla pitäisi olla oikeus käyttää paprikasumutetta Elokapina-aktivistien poistamiseen ajoväylältä Lapin kaltaisissa poliisipiireissä, joissa resurssit ovat rajalliset.

Lopuksi poliisi teki selvän virhearvion kampanjan viimeisenä päivänä 8. lokakuuta, kun Valtioneuvoston linnan välittömässä läheisyydessä järjestettiin istumamielenosoitus. Siellä osa mielenosoittajista kiinnitti itsensä rauhanomaisesti rakennuksen oviin ja ikkunoihin, jotta poliisin olisi vaikeampi poistaa heidät ja siten pitkittää mielenosoituksia. Mielenosoittajien mukaan mielenosoituksen tarkoituksena ei ollut koskaan estää pääsyä itse rakennukseen, minkä vuoksi rakennuksen pääasialliset kulkureitit oli jätetty tarkoituksella avoimiksi. Poliisi kuitenkin ilmoitti julkisessa Twitter-viestissä (8), että mielenosoittajat eivät olleet vain tukkineet kaikkia oviaukkoja, vaan käytännössä "miehittäneet" rakennuksen ja että mielenosoitukset muodostivat siten suoran turvallisuusuhan hallituksen virkamiehille. Tämän jälkeen poliisi pidatti 52 osallistujaa ja piti joitakin heistä kiinniotettuna yli 24 tuntia.

Poliisi tiedotti, että tavanomaisten niskoittelusyytösten lisäksi Valtioneuvoston linnan mielenosoitukseen osallistuneita epäiltiin kahdesta muusta rikossyytteestä: i) julkisen kokouksen estäminen (enintään 2 vuoden vankeusrangaistus) ja ii) törkeä julkisrauhan rikkominen (enintään 2 vuoden vankeusrangaistus). Nämä väitteet herättivät julkisuudessa laajan vastareaktion sen jälkeen, kun sekä Valtioneuvoston linnan turvallisuuspäällikkö että hallituksen virkamiehet, mukaan lukien Suomen presidentti Sauli Niinistö, totesivat julkisesti, että he eivät jakaneet poliisin arviota tilanteesta eivätkä kokeneet, että mitään uhkaa olisi alun perin ollut olemassa (9). Tilanteesta nousseen mediakohun seurauksena Helsingin poliisi tiedotti, että heidän julkinen viestintänsä oli epäonnistunut mielenosoituksen suhteen ja Poliisihallitus aloitti tapahtuman sisäisen tutkinnan.

Samaan aikaan poliisi aloitti myös useita tutkimuksia henkilöitä vastaan, jotka olivat antaneet julkisia lausuntoja joko Elokapinan mielenosoitusten tukemisesta tai pelkän hyväksynnän osoittamisesta Elokapinan toimintaa kohtaan (10, 11). Epäillyt rikosnimikkeet olivat muun muassa julkinen yllytys rikokseen (enintään 2 vuoden vankeusrangaistus) ja petos (enintään 2 vuoden vankeusrangaistus). Edellisen osalta rikosepäily juontui siitä, että Elokapinaa tukenut henkilö totesi haastattelussa maksaneensa mielenosoittajan sakkoja ja jälkimmäisen osalta rahoituksen hakemisesta ilmastoaktivismiin keskittyneeltä säätiöltä ja näiden varojen osoittamisesta Elokapinan käyttämän toimistotilan vuokran maksamiseen.

Edellä esitetyt seikat osoittavat mielestämme, että poliisi ei ole kyennyt toimimaan objektiivisesti Elokapinaa käsittelevissä tilanteissa. Tätä tulkintaa puoltaa myös asiantuntijakommentit tapahtuneeseen liittyen. Poliisin voimankäytöstä ja poliisin kohtaamasta väkivallasta tohtoriksi väitelleen Henri Rikanderin mukaan poliisin toiminta lokakuun 2020 paprikasumutteen käytön suhteen poikkesi selvästi suomalaisen poliisin aiemmasta linjasta ja oli ylimitoitettua passiivisesti käyttäytyvien henkilöiden poistamiseksi ajoväylältä (12). Rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio on kommentoinut poliisin rikoslain tulkintaa Valtioneuvoston linnan mielenosoituksen kohdalla erikoiseksi ja toivonut, että poliisi kykenee pysymään puolueettomana tutkiessaan Elokapinaa (13).

Strateginen häirintäkanne

Katsomme, että Elonvaalijoita vastaan nostettu kanne on strateginen häirintäkanne kansalaisten osallistumista vastaan (SLAPP). Toisin sanoen sen tarkoituksena on estää tai tukahduttaa sellaiset kansalaisyhteiskunnan toimijat, jotka arvostelevat Suomen valtiota. Oikeusprosessit ovat tunnetusti Suomessa hitaita: vuonna 2020 Helsingin seudun käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika yhdelle oikeusprosessille oli 15 kuukautta ja valtakunnallinen keskiarvo 9 kuukautta. Poliisin nostettua kanteen Elonvaalijat ry:tä vastaan Elokapinan kyky rahoittaa mielenosoituksista koituvia käytännön kustannuksia on kaventunut merkittävästi, sillä poliisi voi käyttää meneillään olevaa oikeusprosessia perusteena evätä mahdolliset myöhemmät pienkeräysilmoitukset Elonvaalijoilta tai muilta Elokapinaa tukevilta yhdistyksiltä. Näin on käynyt myös toiselle kansalaisjärjestölle, Electronic Frontier Finlandille (Effi), joka ei ole voinut kerätä varoja julkisesti käynnissä olevien oikeusprosessien vuoksi viimeisen 15 vuoden aikana.

Vaikka syytteestä ei ole tuomiota ja sitä kautta ennakkotapausta, tuottaa poliisin toiminta tilanteessa kuitenkin pelotevaikutuksen muille toimijoille, jotka haluaisivat mahdollisesti tukea Elokapinaa tai muita samoja mielenosoitustaktiikkoja käyttäviä ilmasto- ja ympäristöliikkeitä rahankeräysten keinoin. Riippumatta oikeudenkäynnin lopputuloksesta Elonvaalijat ei pysty mahdollisesti vuosiin täyttämään tarkoitustaan suomalaisten ruohonjuuritason toimijoiden tukijana, ja siihen liittyvä kielteinen mediahuomio aiheuttaa mainehaittaa sekä yhdistykselle että Elokapinalle. Lisäksi pitkä oikeusprosessi voi johtaa yhdistyksen maksukyvyttömyyteen, koska sen varat ovat jäädytettynä kunnes oikeusprosessista on saatu lainvoimainen tuomio. Tilanne uhkaa yhdistyksen jatkuvuutta luomalla lisäksi pelotevaikutuksen yhdistyksen hallituksessa toimimista kohtaan.

Rahankeräyslaki strategisten häirintäkanteiden mahdollistajana

Suomen rahankeräyslaki säätelee lahjoituksia ja varainhankintaa erityisen tiukasti. Tämän vuoksi monet, ellei jopa suurin osa kansalaisjärjestöistä, poliitikoista ja muista pienistä toimijoista harjoittavat mahdollisesti käytäntöjä, jotka voivat joutua rikostutkinnan kohteeksi. Tämä antaa sekä poliisille että poliittisesti motivoituneille kolmansille osapuolille mahdollisuuden kohdistaa rikostutkinta valikoivasti kansalaisjärjestöihin, ja se on selvä osoitus siitä, että lainsäädäntö ei sovellu tarkoitukseensa.

Kansanliikkeiden rahoituksen estäminen uhkaa epäsuorasti kokoontumisvapautta, sillä jokaisella liikkeellä on myös toiminnan harjoittamisesta syntyviä kustannuksia. Strategisen häirintäkanteen takia Elokapinan varainhankinta on tosiasiallisesti kielletty, mikä rajoittaa liikkeen mahdollisuuksia mainostaa tapahtumiaan, järjestää tarvittava infrastruktuuri sekä auttaa mielenosoittajia kattamaan erilaisia muita mielenosoitusten järjestämisestä koituvia kustannuksia. Ilman mahdollisuutta kerätä varoja näihin kustannuksiin mielenosoittajat joutuvat itse vastaamaan kustannuksista, mikä asettaa väistämättä rajat mielenosoitusten laajuudelle. Vaikka Elokapina ei liikkeenä ole varsinaisesti riippuvainen Elonvaalijat-yhdistyksestä, pelko vastaavista syytteistä aiheuttaa pelotevaikutuksen muille toimijoille, jotka voisivat mahdollisesti antaa vastaavanlaista tukea liikkeelle.

Rahankeräyslain lisäksi on syytä kiinnittää huomiota myös muihin rakenteellisiin seikkoihin, jotka voivat mahdollistaa poliisin puolueellista tai valikoivaa toimintaa. Tämän osalta haluamme kiinnittää huomiota siihen tapaan, jolla poliisin sisäinen valvonta on Suomessa järjestetty. Poliisi suorittaa edelleen sisäisen rikostutkinnan omissa asioissaan, joka saattaa osaltaan vaikuttaa siihen, että poliisi ei koe riittävää painetta kohdella eri toimijoita yhdenvertaisesti. Mieliopidkyselyissä suomalaiset poliisit ja poliisin henkilökunta suosivat johdonmukaisesti oikeistolaisia poliittisia puolueita (14), mikä saattaa vinouttaa sitä millaisia toimijoita valikoituu poliisin rikostutkinnan kohteeksi. Asianmukaisen siviilivalvonnan puute on omiaan heikentämään tasavertaisuuden toteutumisedellytyksiä.

Ehdotetut suositukset ympäristöihmisoikeuspuolustajien perusoikeuksien vahvistamiseksi

Tapauksemme on osoittanut, että rahankeräyslaki antaa poliisille laajat valtuudet estää kansalaisjärjestöjen toimintaa jo ennen oikeusprosessista annettua lainvoimaista tuomiota, ja että poliisi on valmis käyttämään tätä valtaa kyseenalaisiin tarkoituksiin. Lisäksi olemme osoittaneet, että rahankeräyslain hyödyllisyys rahankeräysten laillisuuden valvonnassa ja täytäntöönpanossa on kyseenalainen, sillä Elonvaalijat pystyi hankkimaan rahankeräysluvut, eikä poliisi halunnut mitään selvityksiä rahankeräysten tarkoituksesta, mutta aloitti lopulta tutkinnan siitä huolimatta. Ympäristöihmisoikeuspuolustajien perusoikeuksien vahvistamiseksi ehdotamme, että rahankeräyslaki kumotaan tai sen tarpeellisuus uudelleenarvioidaan perusteellisesti ja edellytämme, että harkinnassa otetaan huomioon sen alkuperäinen tarkoitus: kansalaisten osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan. Rahankeräysten laillisuutta voidaan valvoa nykyisellään myös muun voimassa olevan lainsäädännön, esimerkiksi rikoslaisissa säädetyn petos-nimikkeen avulla. Toisaalta rahankeräysten valvonta voitaisiin siirtää myös poliisin toimivallan alta esimerkiksi veroviranomaiselle. Tällöin välttyttäisiin tilanteelta, jossa lupaviranomaisella on myös oikeus voimakeinojen käyttöön tai voimakeinojen käytöllä uhkaamiseen.

Olemme myös osoittaneet, että ympäristöihmisoikeuspuolustajat ovat joutuneet Suomessa kohtaamaan puolueellista suhtautumista poliisin taholta. Rahankeräyslain uudistamisen lisäksi ehdotamme, että Suomen poliisivalvonnan tila arvioidaan puolueettomasti ja varmistetaan, että poliisin rikosepäilyihin on olemassa asianmukainen ulkopuolinen tutkintajärjestelmä. Suomi voisi ottaa mallia maista, jotka ovat ottaneet käyttöön niin sanotun "siviilivalvontamallin" (15), joka sallii ulkopuolisten tahojen tehdä poliisiin kohdistuvia riippumattomia tutkimuksia ja käyttää merkittäviä valtuuksia, kuten pakkokuulemisten järjestämistä ja peitellyn valvonnan toteuttamista. Ulkopuolisen viraston avulla poliisit voivat vapaammin paljastaa sisäisiä väärinkäytöksiä ilman pelkoa kostosta. Poliisin laillisuusvalvonnan uudistamisen tarpeen on tunnistanut myös poliisin rikoksia paljastava entinen poliisi Joakim Lindholm (16).

Viitteet:

1. Rahankeräyslaki (863/2019): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190863>
2. Kokoontumislaki (530/1999): <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990530>
3. Case C-112/00 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0112>

4. Elokapinan mielenosoituksessa sumutetuista 14 on tehnyt rikosilmoituksen poliisin toiminnasta – osan mukaan heille ei annettu edes vettä: <https://yle.fi/uutiset/3-11587701>

5. Aktivistit kommentoivat poliisin sisäisen tutkinnan puutteita tiedotteessaan: <https://elokapina.fi/news/press-release/2021/10/09/syyskapina-paattynyt/>

6. Poliisihenkilöt ohjeistavat Huuhtasta ja hänen seuralaisiaan siirtymään Pitkäniemen sillalle: <https://vimeo.com/625662584>

7. Komissario Jarmo Heinosen haastattelu Tokentubessa: <https://tokentube.net/l/1262577131/L%C3%84HETYS-7-10-KLO-20-00---HAASTATTELUSSA-KOMISARIO-JARMO-HEINONEN>

8. Helsingin poliisin twiitti: <https://twitter.com/HelsinkiPoliisi/status/1446396763032666113>

9. Poliisin mukaan presidentti ja ministerit ohjattiin ulos Valtioneuvoston linnasta vaihtoehtoisten reittien kautta – Niinistö, Andersson ja Saarikko kiistävät: <https://yle.fi/uutiset/3-12136866>

10. Elokapinallinen puolusti isänsä kanssa mielenosoituksia haastattelussa ja joutui rikostutkintaan – Syyttäjät: Hyväksyminen ei ole rikos <https://yle.fi/uutiset/3-12275438>

11. Keski-ikäinen Annamaija Hakama lupasi julkisesti maksaa Elokapinan mielenosoittajien sakkoja – nyt hän sai syytteen kehottamisesta rikokseen: <https://yle.fi/uutiset/3-12279277>

12. Henri Rikanderin haastattelu poliisin paprikasumutteen käytöstä: <https://yle.fi/uutiset/3-11578385>

13. Kimmo Nuotion kommentit Valtioneuvoston linnan mielenosoitukseen liittyen (ruotsinkielellä): <https://svenska.yle.fi/a/7-10017212>

14. IL-Kysely: Poliisien ehdottomat suosikkipuolueet: kokoomus ja perussuomalaiset: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/201709162200397914>

15. Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli

siviilivalvontamallista: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10439463.2001.9964860>

16. Joakim Lindholmin kuvaus siitä miten poliisin sisäinen valvonta on järjestetty

Ruotsissa: <https://poliisirikokset.wordpress.com/2022/03/02/miten-ruotsissa-hoidetaan-poliisirikostutkinta/>

Saarinen Ville
Elonvaalijat ry